

Łódź, 24.05. 2017

Prof. dr hab. Maciej Urbaniak
Katedra Logistyki
Wydział Zarządzania
Uniwersytetu Łódzkiego

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Pawła Kornety
pt. „Czynniki kształtujące strukturę popytu na detalicznym rynku
spożywczym” napisanej pod kierownictwem naukowym
Pana dra hab. Aleksandra Lotko prof. nadzw. UTH**

Podstawą formalną sporządzenia niniejszej recenzji jest uchwała Rady Wydziału Nauk Ekonomicznych i Prawnych Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu powołująca mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej mgra Pawła Kornety pt. „Czynniki kształtujące strukturę popytu na detalicznym rynku spożywczym” napisanej pod kierownictwem naukowym Pana dra hab. Aleksandra Lotko prof. nadzw. UTH

Rozprawa doktorska mgra Pawła Kornety jest wnikliwym studium opisowo – analitycznym, składającym się z pięciu rozdziałów, poprzedzonych wprowadzeniem oraz z podsumowania i wniosków ujętych w zakończeniu pracy (obejmuje 176 stron, 43 tabele, 41 rysunków, 237 cytowanych pozycji [książkowych, artykułowych, raportów, baz danych, informacji zawartych na stronach internetowych]). W strukturze pracy wyraźnie wyodrębnić można część teoretyczno - opisową (pierwsze dwa rozdziały) oraz część analityczno - badawczą (trzy kolejne rozdziały).

**OCENA TRAFNOŚCI WYBORU TEMATU ROZPRAWY I OBSZARU
BADAWCZEGO**

Podjęta przez Pana mgra Pawła Kornetę problematyka jest relatywnie rzadko spotykana, zarówno w międzynarodowych, jak i krajowych opracowaniach (monografiach oraz czasopiśmiennictwie naukowym), a tym samym w pracach awansowych na stopnie naukowe w dziedzinie nauk ekonomicznych. Dlatego też z pełnym przekonaniem mogę stwierdzić, iż tematyka poruszona w rozprawie przez Doktoranta jest nadal ciągle ważna, zarówno z punktu widzenia badawczego, jak i z punktu widzenia praktyki gospodarczej i

będzie stanowić z pewnością obszar dalszych eksploracji naukowych. Z tego też względu wybór problematyki opracowania uważam za trafny i ciągle bardzo aktualny.

OCENA TYTUŁU ORAZ ZAŁOŻEŃ BADAWCZYCH DYSERTACJI

Doktorant ambitnie określił cel główny rozprawy, w którym przyjął wyjaśnienie zachowań konsumentów na detalicznym rynku artykułów spożywczych, a w konsekwencji określenie struktury strony popytowej tego rynku.

Cel ten następnie prawidłowo zdekomponował na dwie grupy celów szczegółowych: teoriopoznawczych i aplikacyjnych. W pierwszej grupie jako zamierzenie wskazał:

T1: Identyfikację czynników kształtujących strukturę popytu na detalicznym rynku spożywczym.

T2: Określenie ważności poszczególnych czynników.

T3: Ustalenie warunków (sytuacji), w których dane czynniki mają zastosowanie.

Jako cele aplikacyjne przyjął

A1: Identyfikację modelu zachowań konsumentów adekwatnego do detalicznego rynku artykułów spożywczych.

A2: Określenie zależności pomiędzy zachowaniami konsumentów a strukturą popytu.

A3: Wskazanie założeń służących do modelowania i tworzenia symulacji detalicznego rynku artykułów spożywczych.

Za tezę pracy Doktorant przyjął interesujące założenie, iż „struktura popytu jest zależna od sytuacji zakupowych i postrzeganej oferty detalisty, której znaczenie jest zmienne w zależności od charakterystyki danego konsumenta, w ramach ograniczeń wynikających z lokalizacji detalisty”.

Tezę tę następnie rozłożył na **4 hipotezy robocze**, które w pracy testował opierając się na analizie danych empirycznych. Stanowią one, iż:

H1: Na strukturę popytu ma wpływ postrzegana przez konsumentów oferta detalistów.

H2: Znaczenie poszczególnych kryteriów, które składają się na postrzeganą ofertę detalisty, zależy od konsumenta i jego charakterystyki.

H3: Na strukturę popytu mają wpływ sytuacje zakupowe.

H4: Na strukturę popytu ma wpływ odległość konsumenta od potencjalnego punktu sprzedaży, tzn. konsument wybiera detalistę tylko z określonego obszaru.

W kontekście postawionych celów i hipotez mgr Paweł Korneta prawidłowo sformułował główne i szczegółowe pytania badawcze, które odnosiły się do takich kwestii jak:

Jakie czynniki determinują strukturę popytu na detalicznym rynku spożywczym? (główne pytanie badawcze).

Czy i w jaki sposób zachowania konsumenta określają strukturę popytu?

Jakie czynniki i w jakim stopniu wpływają na zachowania konsumenta?

Jakie ograniczenia są związane z determinantami zachowań konsumenta?

Chcąc osiągnąć założone cele mgr Paweł Korneta przeprowadził intensywną kwerendę literatury tak krajowej, jak i zagranicznej (angielskojęzycznej), jak również przeprowadził badania empiryczne wykorzystując w tym celu kwestionariusz ankietowy

Oceniając ogólną koncepcję i założenia rozprawy należy uznać, iż budowa jej jest przemyślana, logiczna i spójna oraz w wysokim stopniu podporządkowana przyjętym hipotezom oraz celom rozprawy.

OCENA MERYTORYCZNA POSZCZEGÓLNYCH ROZDZIAŁÓW DYSERTACJI

W rozdziale pierwszym mgr Paweł Korneta w interesującym ujęciu dokonał charakterystyki rynku detalicznego artykułów spożywczych, wskazując na istotę i jego znaczenie w działalności gospodarczej, a także na wielokryterialność podziału tej formy/szczegła wymiany towarowej. W sposób bardzo przekonujący Doktorant wykazał przebieg ewolucji rozwoju formatów handlu detalicznego z uwzględnieniem struktury podmiotowej, jak i struktury wielkości obrotów. Na uwagę zasługuje z pewnością bardzo wnikliwie przeprowadzona przez Autora analiza polskiego rynku detalicznego obrotu artykułami spożywczymi, który w ostatnich dwudziestu pięciu latach uległ poważnym (niekiedy nawet radykalnym) zmianom. Niewątpliwie zmiany te nastąpiły pod względem jakościowym (oferowaniu coraz wyższej jakości towarów, gwarantujących ich bezpieczeństwo zdrowotne), ilościowym (wskazującym na poziom wysokiego nasycenia artykułami żywnościowymi), a także pod względem podażowym (wysoki poziom importu z krajów Unii Europejskiej, jak i spoza niej np. z Azji, Ameryki Południowej i Północnej, a także z Afryki), popytowym (pojawianie się nowych segmentów konsumentów wrażliwych na jakość, cenę, ekologię, czy praktykowaną dietę), czy też właścicielskim (wysoki poziom marginalizacji podmiotów państwowych i spółdzielczych na rzecz dominacji kapitału prywatnego), a także organizacyjnym (coraz większe znaczenie roli sklepów wielkopowierzchniowych, sieci franczyzowych, oraz rozwój form sprzedaży typu e-commerce).

Doktorant słusznie zauważa, iż obecnie mamy do czynienia z fazą dojrzałości na rynku detalicznym. Cechuje się ona silną konkurencją, która wymusza rywalizację nie tylko poprzez jakość oferowanych produktów spożywczych, ale także poprzez cenę,

zdywersyfikowaną dostępność (szerokość i głębokość asortymentu) i dogodność miejsca i formy sprzedaży, a także sposób komunikacji z konsumentami, który skutecznie wpływałby na ich decyzje zakupowe (głównie poprzez zachęty promocyjne w formie rabatów, przyciągające uwagę przekazy reklamę, czy programy lojalnościowe).

Autor recenzowanej dysertacji również prawidłowo dostrzega, iż wielobodźcowe oddziaływania detalistów na nabywców mogą przyczynić się do zmian w ich zachowaniach (częstotliwość i wielkość dokonywanych obrotów w sklepach) zakupowych oraz w nawykach i zwyczajach konsumenckich (jak sposób przygotowywania posiłków i odżywiania, urozmaicenie diety, styl życia).

Przystawione wyżej dociekania oraz dyskusje naukowe mgr Paweł Korneta oparł na starannie dobranej literaturze przedmiotu oraz na danych zawartych w raportach badawczych, które stanowią podstawę do konstruktywnego analizowania i wnioskowania.

W kolejnym rozdziale Doktorant poświęcił uwagę w jeszcze szerszym i głębszym zakresie problematyce zachowań konsumentów opierając swoje rozważania na literaturze przedmiotu. Na szczególną uwagę zasługują zaprezentowane przez Autora w tej części opracowania wartościowe treści dotyczące:

- ewolucji teorii wyborów przez konsumentów w ujęciu ekonomicznym;
- mierników wykorzystania do oceny racjonalności konsumentów ujęte wg kryteriów (ekonomicznych, psychologicznych, społeczno-organizacyjnych oraz biologicznych);
- charakterystyki i typów determinant zachowań konsumentów;
- analizy modeli zachowań nabywców;
- specyfiki zachowań konsumentów na rynku detalicznym produktów spożywczych.

W rozdziale trzecim mgr Paweł Korneta prawidłowo zaprezentował metodykę przeprowadzonego badania, obejmującą:

- konceptualizację problemu;
- określenie zmiennych zależnych i niezależnych;
- określenie zakresu i techniki doboru próby badawczej (respondentów będących nabywcami na rynku detalicznym produktów spożywczych);
- przygotowanie kwestionariusza;
- analiza zależności pomiędzy zmiennymi zależnymi i niezależnymi;

Dobór technik gromadzenia informacji w postępowaniu badawczym (wywiady ekspertami z branży i środowiska akademickiego, burza mózgów, analiza raportów

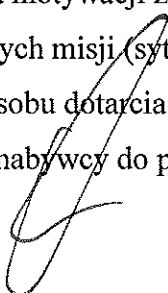
branżowych i wyników finansowych spółek handlu detalicznego, badanie ankietowe, testy statystyczne) uważam za w pełni uzasadniony i stosowny do rozwiązania postawionego przez Doktoranta problemu naukowego. Zebrane dane w wyniku przeprowadzonych badań empirycznych z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety pozwoliły po przeprowadzeniu stosownych analiz na uzyskanie bardzo interesujących informacji dotyczących m.in.:

- rozkładu i charakterystyki ocen detalistów względem kryteriów (cena, stosunek ceny do jakości, szerokość asortymentu;
- rozkładu misji (sytuacji, okazji) zakupowych i sposobu dotarcia do punktu sprzedaży;
- rozkładu liczby detalistów, u których dany respondent dokonał zakupów;
- współkorzystania z formatów/ form handlu przez respondentów;
- rozkładu częstotliwości dokonywania zakupów przez respondentów
- rozkładu wartości koszyków zakupowych;
- średniej wartości pojedynczych zakupów u danego detalisty.

Podczas publicznej obrony recenzowanej rozprawy Doktorant powinien odnieść się do doprecyzowania kryteriów doboru respondentów, zakresu przestrzennego i czasowego przeprowadzenia badania empirycznego.

Za szczególnie interesujący i wartościowy ze względu na poruszoną przez mgra problematykę rozważań naukowych należy uznać **rozdział kolejny** recenzowanej rozprawy, w którym Autor znacznie rozszerzył zakres prezentowanych wyników badań własnych dotyczących analiz:

- rozkładu miejsca położenia sklepu względem zachowań konsumentów;
- rozkładu czasu dotarcia do sklepu dla poszczególnych formatów;
- rozkładu środków transportu wykorzystywanych przez nabywców w celu dotarcia do placówek detalicznych dla poszczególnych formatów (tych jednostek handlowych);
- rozkładu cech demograficznych nabywców względem zakupów w sklepach poszczególnych formatów;
- rozkładu częstotliwości dokonywanych zakupów w zależności od formatu placówki handlowej;
- rozkładu częstotliwości dokonywanych zakupów dla motywacji zakupowych;
- rozkładu wartości koszyka zakupów dla poszczególnych misji (sytuacji, okazji) zakupowych;
- rozkładu zachowań konsumenta w zależności od sposobu dotarcia do punktu sprzedaży;
- rozkładu motywacji zakupowych i sposobu dotarcia nabywcy do placówki handlowej;

W rozdziale tym Doktorant przeprowadził także analizy statystyczne m.in. z wykorzystaniem testu Chi-kwadrat, testu ANOVA, testu Shapiro-Wilka, a także testu Kruskala-Wallisa, co pozwoliło Jemu zweryfikować postawione hipotezy badawcze.

W ostatnim rozdziale mgr Paweł Korneta zaprezentował zaproponowany przez Siebie autorski model zachowań konsumentów dla rynku detalicznego artykułów spożywczych, oparty na uzyskanych przez Niego wynikach badań empirycznych, mógłby mieć zastosowanie do szacowania struktury popytu na omawianym rynku. Model ten należy uznać za wkład doktoranta w rozwój dziedziny nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia.

KONKLUZJE

Rekapitułując należy wyraźnie podkreślić, iż rozprawa ma znaczenie poznawcze wzbogacające wiedzę z zakresu identyfikacji czynników determinujących strukturę popytu na rynku detalicznym artykułów spożywczych.

Należy wyraźnie stwierdzić, iż zamieszczone w recenzowanej rozprawie wyniki przeprowadzonych badań literaturowych, jak i empirycznych potwierdziły osiągnięcie przez mgra Pawła Kornetę założonych przez Niego celów dysertacji, oraz pozwoliły w znacznej mierze uzyskać odpowiedzi na sformułowane pytania badawcze. Ponadto trzeba także wyraźnie zaznaczyć, iż prawidłowo dobrane i zastosowane przez Doktoranta analizy statystyczne pozwoliły na zweryfikowanie postawionych hipotez.

Przeprowadzone badania empiryczne posłużyły Autorowi recenzowanej dysertacji na zaprezentowanie innowacyjnego wkładu do rozwoju nauk ekonomicznych jakim jest opracowany przez Niego model mogący mieć zastosowanie do szacowania struktury popytu na omawianym rynku.

Biorąc powyższe pod uwagę pragnę stwierdzić, iż recenzowana praca odpowiada ustawowym wymogom rozpraw doktorskich i wnoszę o dopuszczenie jej Autora do dalszych etapów przewodu doktorskiego, a po dopuszczeniu rozprawy do publicznej obrony i jej przyjęciu oraz pozytywnej ocenie przebiegu obrony przychylam się do wniosku o nadanie przez Radę Wydziału Nauk Ekonomicznych i Prawnych Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego w Radomiu stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia Panu mgr. Pawłowi Kornecie.

